

SATAKUNNAN JÄRJESTÖSTRATEGIA 2035 MUUTOSTA OHJAAMASSA

1. JOHDANTO

Strategia on väline yhdistysten elinvoimaisen ja menestyksekkään tulevaisuuden vahvistamiseen (Heikkala & Peltö-Huikko 2019, 16). Pitkän tähtäimen suunnitelmassa strategia määrittää suunnan, johon toimintaa johdonmukaisesti kehitetään olennaiseen keskittyen. Yhdistyskohtaisten strategioiden lisäksi Suomessa on luotu vuodesta 2007 alkaen useita alueellisia, yhdistysten yhteisiä, vapaaehtois- ja järjestöstrategioita. Satakunnan Hyvinvoinnin järjestöstrategia Hyvinvointialan maakunnallinen toimintasuunnitelma 2011 – 2014 kirjattiin vuonna 2010. Neljä vuotta myöhemmin Satakunnan yhteisökeskus käynnisti järjestöstrategian uudistamistyön, jonka tuloksena toukokuussa 2015 julkaistiin Satakunnan järjestöstrategia 2035. Satakuntaliitto oli yhteistyökumppanina uudistamistyössä.

Kullakin yhdistyksellä on oma sääntöihin pohjautuva tarkoitus toiminnalleen. Maakunnallinen järjestöstrategia sisältää puolestaan yhdessä valitut kaikkien toimintaa ohjaavat arvot ja kehittämiskohteet mm. yhdistysten ja muiden yhteiskuntatoimijoiden väliseen yhteistyöhön. Yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan niin yhdistysten keskinäistä kuin eri yhteiskuntatoimijoiden välistä kumppanuutta, yhdessä enemmän -toimintatapaa. Kumppanuuden edellytyksenä on vastavuoroinen, luottamukseen perustuva toiminta yhteisen tavoitteen eteen. (Heikkala & Peltö-Huikko 2019, 32 – 33.)

Heikkalan ja Peltö-Huikon (2019, 13) mukaan strategian avulla ohjataan ja johdetaan toimintaa. Tähän tarvitaan toiminnan ja toimintaympäristön nykytilan analysointia, analysointiin pohjautuvaa tavoitteiden valintaa, konkreettisia toimia tavoitteiden saavuttamiseksi, tavoitteiden toteutumisen arviointia ja arviointiin pohjautuvaa toiminnan uudelleen suunnittelua.

2. SATAKUNNAN JÄRJESTÖSTRATEGIA 2035

SATAKUNNAN JÄRJESTÖSTRATEGIA 2035

maakunnan yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden yhteinen pitkän tähtäimen suunnitelma, ymmärrys ja näkemys tulevaisuudesta”

Satakunnan järjestöstrategia 2035 luotiin maakunnan yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoita ja sidosryhmiä osallistaen ja kuullen. Loppuvuonna 2014 Satakunnan yhteisökeskus kutsui eri yhteiskuntatoimijoita työpajaan Huittisiin, Kankaanpäähän, Poriin ja Raumalle. Lisäksi järjestöstrategian sisältöön oli mahdollista ottaa kantaa mm. kommentointikierröksellä. Valmista järjestöstrategiaa jaettiin sekä sähköisenä että painettuna noin 300 toimijalle. Painettuna mm. jokaiseen Satakunnan kuntaan kunnanvaltuustojen jäsenille. Järjestöstrategia löytyy Satakunnan yhteisökeskuksen kotisivulta www.yhteisokeskus.fi.

Maakunnallisella yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaa ohjaavalla järjestöstrategialla tuodaan esille satakuntalaisyhdistysten suunnitelmallinen ja tavoitteellinen yhteiskehittäminen tulevaisuutta ajatellen. Eri tarkoitukseen perustettujen yhdistysten keskinäisellä vuoropuhelulla on saatu esiin toimintojen yhdyspintoja ja kaikkien etua palvelevia linjauksia. Lisäksi ylipäänsä yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan arvostuksen ja näkyvyyden lisääntymistä niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin.

3. MUUTOKSIA VUODESTA 2015

3.1. NYKYTILANNE

Satakunnan väkiluku on laskenut ja kuntien määrä on vähentynyt vuodesta 2015. Tilastokeskuksen (2018) mukaan vuoden 2019 alussa Satakunnan maakunnan väkiluku oli noin 218 000. Kuntia Satakunnassa on nykyään 17. Vuoden 2015 jälkeen Luvian kunta on yhdistynyt osaksi Eurajokea ja Köyliön kunta puolestaan osaksi Säkylää.

Uuden yhdistyslain myötä Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) ajantasaisti alkuvuonna 2017 valtakunnallisen yhdistysrekisterin. Runsas joukko toimimat-

tomia yhdistyksiä poistettiin tuolloin yhdistysrekisteristä. Tammikuussa 2015 Satakunnassa oli rekisteröityjä yhdistyksiä Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan 6017. Vastaava lukumäärä marraskuussa 2019 on 4 485. Rekisteröidyistä satakuntalaisyhdistyksistä 60 % on Porin seutukunnasta, 28 % Rauman seutukunnasta ja loput 12 % Pohjois-Satakunnasta. (Halme 2019.)

Verrattaessa Satakunnan järjestöstrategiaan 2035 kirjattuja toimintaympäristön muutoksia Heikkalan ja Peltto-Huikon (2019, 65 – 70) esittämiin, voidaan todeta lukuisia yhtäläisyyksiä. Globaaleista suomalaiseenkin yhteiskuntaan vaikuttavista megatrendeistä mainittakoon väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, digitalisaatio ja ilmastonmuutos. Vuonna 2019 yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaan vaikuttavista toimintaympäristön muutoksista kokeilukulttuuri sekä kokemuksellisuuden ja osallistamisen yleistyminen korostuvat enemmän kuin vuonna 2015. Lisäksi omaehtoisuus, henkilökohtaisesti merkityksellisen tekemisen tärkeys ja virtuaaliset yhteisöllisyyden mahdollisuudet ovat muita merkittäviä muutoksia toimintaympäristössä.

3.2. ARVIO JÄRJESTÖSTRATEGIAAN KIRJATTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

Satakunnan yhteisökeskus toteutti Satakunnan järjestöstrategiaa 2035 koskevan sähköisen seurantakyselyn marraskuussa 2019. Kysely lähetettiin usealle sadalle, yhdistykset ja sidosryhmien edustajat mukaan lukien. Vastausaikaa kyselyyn annettiin kolme viikkoa. Ensisijaisena tavoitteena oli koota järjestöstrategian toteutumista koskevaa arviointitietoa. Lisäksi kyselyn avulla haluttiin lisätä satakuntalaisten tietoisuutta järjestöstrategian olemassaolosta. Laajan ja monikanavaisen viestinnän keinoin tietoisuuden uskotaan lisääntyneen. Kyselyn vastausprosentti jäi kuitenkin alhaiseksi, vastauksia kertyi 28. Viisi vastaajista edusti sidosryhmiä, muut kyselyyn vastanneet olivat yhdistysten edustajia. Yli puolella vastaajista koko Satakunta oli yhdistyksen tai organisaation toiminta-alueena. Vastaajista 15/28 arvioi järjestöstrategian tunnettavan tyydyttävästi Satakunnassa. Vastaavasti tunnettuuden arvioitiin olevan koko Suomessa tyydyttävää tai heikkoa.

ARVOT

**toimimme yhdessä rohkeasti ja luotettavasti
ihmislähtöisyyteen vaikuttaen”**

Satakuntalaisen yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan yhteinen arvopohja – toimimme yhdessä rohkeasti ja luotettavasti ihmislähtöisyyteen vaikuttaen – on määritelty järjestöstrategiassa. Kyseiset arvot valikoituivat vuoden 2014 työpajoissa toteutetun arvokeskustelun pohjalta. Yhteisen ymmärryksen ja arvoihin sitoutumisen tueksi kukin arvo on erikseen kirjattu ja määritelty järjestöstrategiaan.

Lähes kaikki seurantakyselyyn vastanneista pitivät arvoja hyvinä, ajankohtaisina ja kaikille sopivina. Arvojen arvioitiin olevan jopa valtakunnallisen kehittämistyön ja sote-linjausten mukaisia. Muutamat vastaajista toivoivat tulevaisuudessa kiinnitettävän aiempaa enemmän huomiota avoimesti toimimiseen, pienten paikallisyhdistysten osallistumisen mahdollistamiseen ja erityisesti arvojen toteuttamiseen käytännön yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnassa.

”erinomaiset, hyvä lähtökohta toiminnalle”

”kattavat tärkeimmät näkökulmat, jotka tulisi järjestötoiminnassa ottaa huomioon”

”harvoin tulee mietittyä arvoja yleensä. Mitä satakuntalaisuus on? Luulen, että ylipäättään olemme vasta satakuntalaisuus käsitteen alussa yhdistysmaailmasta käsin katsottuna”

VISIO

tavoittelemme elinvoimaista, yhtenäistä ja tunnustettua yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaa verkostoituneessa Satakunnassa”

Visio on kuvaus tulevaisuudesta sisältäen valinnat, joihin keskitytään (Heikkala & Peltö-Huikko 2019, 27). Satakuntalaisten yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden tulevaisuutta on rakennettu neljän, järjestöstrategiaan yksityiskohtaisemmin kirjatun, linjauksen avulla:

- yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytykset ja vahvuus
- yhdistysten keskinäinen yhteistyö ja yhteistoiminta
- yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan tunnettuus ja arvostus
- yhdistysten yhteistyö ja yhteistoiminta muiden toimijoiden kanssa

Rahoituksen monikanavaisuus ja hyvistä käytännöistä oppiminen valikoituivat vuonna 2014 **yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytyksiä ja vahvuutta** edistäviksi kehittämiskohteiksi. Marraskuussa 2019 toteutetun seurantakyselyn perusteella yhdistystoiminnan rahoituksen monikanavaisuuden arvioitiin toteutuneen Satakunnassa tyydyttävästi. Hyvin puolestaan yhdistystoiminnan kehittäminen hyvistä käytännöistä oppimalla. Positiivista muutosta arvioitiin tapahtuneen erityisesti laajan ja hyvin organisoidun yhteistyön myötä Satakunnan järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:n ja Satakunnan yhteisökeskuksen toimesta. Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan vetovoimaisuuden katoamisen, yhdistysten jäsenmäärien vähenemisen ja yhdistystoimijoiden ikääntymisen arvioitiin heikentävän toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoistoiminnan osalta vastaukset olivat ristiriitaisia, osa piti vapaaehtoistoimintaan sitoutumista vähäisenä ja osa puolestaan riittävänä. Heikkala ja Pelto-Huikko (2019, 66) toteavat Suomessa perustettavan vuosittain jopa 2 000 uutta yhdistystä. Tästä syystä vapaaehtoisten määrä yksittäistä yhdistystä kohden pienenee, vaikka vapaaehtoisten kokonaismäärän arvioidaan pysyvän Suomessa ennallaan. Vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen on toki myös muuttunut lyhytkestoisemmaksi ja kertaluonteisemmaksi.

”yhdistyskentän ääni on vahvistunut”

”neuvontaa ja asiantuntemusta tulee edelleen jakaa”

”ollaan edelleen liian jumissa vanhoissa toimintatavoissa eikä uusiuduta tarpeeksi rohkeasti”

”vapaaehtoistoiminta on edelleen melko hajanainen”

Toimivampaa ja tarkoituksenmukaisempaa **yhdistysten keskinäistä yhteistyötä ja yhteistoimintaa** on Satakunnassa tavoiteltu yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan koordinoinnilla ja turhien päällekkäisyyksien ehkäisyllä sekä innovatiivisesti luoduilla verkostoilla. Nämä tavoitteet ovat toteutuneet seurantakyselyn vastausten perusteella tyydyttävästi, monien mielestä jopa hyvin. Satakuntalaisyhdistysten yhteistyön ilmapiiri arvioitiin positiiviseksi ja

asenne yhteistyöhalukkaaksi. Järjestö 2.0: mukana muutoksessa -avustusohjelman satakuntalaista hanketta pidettiin merkittävänä tekijänä yhdistysten keskinäisessä yhteistyössä ja yhteistoiminnassa tapahtuneelle positiiviselle muutokselle. Vähäinen tuntemus toisten yhdistysten toiminnasta, yhdistyslähtöisten myytävien palveluiden kilpailutukset ja kilpailuasetelmat sekä erityisesti vammaisjärjestöjen riittämätön huomiointi nähtiin yhteistyötä ja yhteistoimintaa heikentävinä tekijöinä.

"positiivinen muutos, yhteistyö lähtee ihmisistä – yhteistyöhön ollaan valmiita"

"JYTRY:n kehittäminen ja järjestöjen neuvottelukunnan luominen on iso askel oikeaan suuntaan"

"mahdollisuus vaikuttamiseen on lisääntynyt"

"edellisen sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu sysäsi yhdistyksiä yhteen ja tajuttiin ehkä uudella tavalla järjestäytymisen ja yhteistyön merkitys"

Yhdistysten viestintä- ja markkinointiosaamista monipuolistamalla sekä yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaa näkyväksi tekemällä uskottiin vuonna 2014 lisättävän satakuntalaisen yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan tunnettuutta ja arvostusta. Näin on tapahtunutkin. Yli puolet seurantakyselyn vastaajista piti yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä hyvänä. Näkyvyyteen ja viestintään on vastaajien mielestä panostettu. Erityisesti nostettiin esille vapaaehtoistoiminnan näkyvyys. Viestintä- ja markkinointiosaamisen monipuolistumisen arvioitiin onnistuneen tyydyttävästi tai hyvin, monien mielestä erittäin hyvin. Tunnettuuden ja arvostuksen todettiin lisääntyneen erityisesti sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden osalta. Maakunnan asukkaiden keskuudessa tietoisuus moninaisesta satakuntalaisesta yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnasta arvioitiin edelleen vähäiseksi.

"kolmatta sektoria pidetään varteenotettavana kumppanina"

"kolmas sektori huomioidaan esim. valtakunnallisessa, maakunnallisessa ja paikallisessa suunnittelu-, kehittämis- ja päätöksentekotyössä. Tällöin se tulee myös suurelle yleisölle näkyväksi"

"vapaaehtoistyölle on annettu kasvot ja arvostus. Arvostusta tosin pitää saada huomattavasti enemmän"

"suuri yleisö ei tunnista yhdistyksiä tai mitä ne tekevät"

Satakunnan järjestöstrategiaan 2035 on kirjattu **yhdistysten yhteistyön ja yhteistoiminnan muiden toimijoiden kanssa** perustuvan mm. yhdyspintojen etsimiseen sekä työnjaon ja roolien selkeyttämiseen. Tavoitteen toteutumista arveltiin edistettävän yhdistystoimintaa tuotteistamalla sekä yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden yhteisellä vaikuttamistoiminnalla. Vuoden 2019 seuran-takyselyn vastauksissa tuotteistamisen toteutuminen todettiin tyydyttäväksi, yhteisen vaikuttamistoiminnan toteutumisen puolestaan hyväksi. Yhtenä tärkeänä positiivisen muutoksen tekijänä eri yhteiskuntatoimijoiden välisessä yhteistyössä pidettiin Satakunnan maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua, jossa yhdistystoimijoiden osaaminen huomioitiin ja yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan merkitys nostettiin esille. Verkostomaisen ja monitoimijaisen yhteiskehittämisen maakunnan asukkaiden hyväksi arvioitiin lisääntyneen. Muuttuva toimintaympäristö luo tosin yhdistystoimijoiden mielestä painetta yhdistysten hyvään ja osaavaan johtamiseen.

"eri sektoreilla ja eri organisaatioissa on huomattu ja tunnustettu järjestösektorin osaaminen ja ymmärretty, että järjestösektorilla toimivat ovat tärkeä osa täydentäen muita palveluita. Kokemustoimintaa osataan arvostaa, mutta toisaalta järjestöjen osaaminenkin on huomattu"

"osa yhdistyksistä ymmärtää verkostoitumisen merkityksen ja haluaa tehdä yhdessä sektorirajatkin ylittävää yhteistyötä"

"yhteistyön tiivistyminen, avoin keskustelukulttuuri, innovatiivisuus ja innokkuus"

"avustukset pudonneet"

Satakunnan järjestöstrategian 2035 julkaisun jälkeen oli tarkoitus luoda lyhyt-kestoisia toimintasuunnitelmia, jotta strategialinjaukset saadaan konkreetiksi käytännön toimenpiteiksi. Maakunta- ja sote-uudistuksen käynnistyminen

vuonna 2016 kokosi yhteisten suunnittelupöytien ääreen eri yhteiskuntatoimijoita. Tästä syystä toimintasuunnitelmien laadinnan sijaan järjestöstrategian toteuttamista edistettiin osana maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua. Lisäksi mm. Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:n ja Satakunnan yhteisökeskuksen toiminnan sekä Omalta kylältä -hankkeen kuntakohtaisten yhdistysohjelmien nähtiin edistävän järjestöstrategian tavoitteita. Marraskuussa 2019 toteutetun seurantakyselyn perusteella tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Niin maakunnallisesti kuin valtakunnallisestikin merkittävänä voidaan pitää Satakunnan järjestöjen neuvottelukunnan perustamista lokakuussa 2019. Kunta- ja aluekohtaisia yhdistysohjelmiakin on Satakunnassa jo muutamia valmiina ja useita tekeillä SataKylät ry:n johdolla. Yhdistysohjelmat linjaavat erityisesti yhdistysten ja kuntien välistä yhteistyötä ja kumppanuutta.

4. MITEN NYKYTILANTEESTA ETEENPÄIN?

Heikkalan ja Peltö-Huikon (2019, 29 – 31) mukaan strategian toimeenpanon edellytyksenä on aktiivinen johtaminen. Strategialinjausten on vaikutettava päätöksentekoon, toimeenpanoa on johdettava määrätietoisesti, strategian toteuttaminen on resurssoitava ja vastuutettava, strategiaa on pidettävä esillä jatkuvasti ja strategiatavoitteiden toteutumista on arvioitava. Yhdistystoimintaan suositellaan nykyään luotavaksi rullaava (dynaaminen) strategia, jota päivitetään aktiivisesti ja jonka toteutumista seurataan jatkuvasti.

Vuonna 2015 luodun maakunnallisen järjestöstrategian tavoitteiden ajantasaisuutta, käytännön toimenpiteiden toteuttamista ja toimeenpanon johtamista on tarpeen tarkastella lähitulevaisuudessa avoimesti ja rehellisesti. Yleisesti tietoisuutta strategiasta ja erityisesti strategialinjausten toteuttamista on lisäättävä eri puolilla maakuntaa. Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan on uudistuttava vastattaessa muuttuvan toimintaympäristön mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Kyseisessä kehittämistyössä Satakunnan järjestöjen neuvottelukunta on keskeisessä ja merkittävässä roolissa marraskuun 2019 järjestöstrategian seurantakyselyn perusteella. Toki satakuntalaisyhdistyksille ja sidosryhmille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Satakunnan järjestöyhteistyöryhmä JYTRY:n vuonna 2020 käynnistytävät alueelliset verkostot antavat tähän oivan mahdollisuuden. Kehittämistyön tueksi seuraavaksi yhdistysten ja sidosryhmien esille nostamia kehittämiskohteita tulevaisuutta ajatellen:

Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytykset ja vahvuus

- vaikuttavuus ja sen todentaminen
- rahoitus
- perustehtävän kirkastaminen
- vapaaehtoisvoimin toimivien yhdistysten tuki
- tuotteistaminen ja palvelumuotoilu, erityisesti vapaaehtoistoiminta

Yhdistysten keskinäinen yhteistyö ja yhteistoiminta

- alueellinen koordinointi
- monialainen verkostoituminen paikallisesti, alueellisesti ja maakunnallisesti
- suunnitelmallinen kehittäminen ja johtaminen
- olemassa olevan hyvän hyödyntäminen

Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan tunnettuus ja arvostus

- yhteinen vaikuttamistoiminta
- yhteisen sanoman kristallisoiminen
- viestinnän monikanavaisuus
- saavutettavuus maakunnan asukkaiden näkökulmasta
- henkilökohtaistaminen

Yhdistysten yhteistyö ja yhteistoiminta muiden toimijoiden kanssa

- alueellinen koordinointi
- monialainen verkostoituminen paikallisesti, alueellisesti ja maakunnallisesti
- tavoitteellisuus ja konkreettisuus
- erityisesti kuntayhteistyö
- osallisuus

LÄHTEET

Halme, V. 2019: Satakuntalaiset yhdistykset seutukunnittain ja tarkoitukseluokittain. Sähköpostiviesti 22.11.2019.

Heikkala, J. & Peltö-Huikko, A. 2019: Järjestöjen strateginen johtaminen.

Satakunnan järjestöstrategia 2035

Tilastokeskus 2018: Väestörakenne 31.12.2018.

Ulkoasu ja taitto: Paula Numminen